

www.natichonbook.com

ผู้นำ

ผู้ตาม

www.matichonbook.com

และอำนาจ

การเมือง —

— ทำให้ไง?

🔊 เกราโช มาร์กซ์ (Groucho Marx) เคยกล่าวไว้ว่า “การเมืองคือศิลปะแห่งการมองหาเรื่องยุ่งยาก จนพบได้ทุกหนทุกแห่ง และวินิจฉัยมันอย่างไม่ถูกต้อง ก่อนจะใช้วิธีแก้ไขอย่างผิดๆ”

นับเป็นคำเห็นบนานที่บางคนอาจจะมองว่าเกินจริงไปบ้าง แต่บางคนอาจจะมองว่าจริงเสียนี้กระไร

ศาสตราจารย์เจสัน เบรนแนน (Jason Brennan) นักปรัชญาร่วมสมัยและสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ กล่าวเปรียบเทียบไว้ว่าในทางการเมืองแล้วอาจแบ่งคนทั่วไปออกได้เป็น 3 จำพวกคือ ○ พวกฮอบบิต (Hobbit) 🏹 ฮูลิแกน (Hooligan) และ ● วิลแคน (Vulcan)

○ ถ้าใครเคยอ่านหรือเคยดู “เดอะลอร์ดออฟเดอะริงส์” (The Lord of the Rings) ย่อมต้องรู้จัก “ฮอบบิต” มนุษย์ตัวจิ๋วที่ไม่สนใจการผจญภัยหรือโลกภายนอก และมีความสุขกับโลกใบเล็กๆ ของพวกตัวเองเท่านั้น

พวกชอบบิตทางการเมืองก็คือ พวกไม่รู้สิกรู้สาอะไรนักกับเรื่องการเมือง เพราะมองว่าไม่เกี่ยวอะไรกับตัวเอง

 ขณะที่พวกฮูลิแกนโต่งดั่งมีชื่อเสียง(ง)ในทางกีฬา เพราะถนัดสร้างความเสียหาย แต่ในทางการเมืองนั้น จะหมายถึงกลุ่มคนที่มีมุมมองแบบฝังแน่นและหัวแข็ง ไม่อาจทำให้เปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ ลักษณะเด่นของพวกนี้ก็คือ จะอธิบายและยกเหตุผลในมุมมองความเชื่อของฝ่ายตัวเองได้อย่างคล่องแคล่ว

แต่อย่าถามถึงมุมมองของฝ่ายตรงข้ามหรือฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับพวกตัวเอง เพราะคนพวกนี้จะถึงกับใบ้รับประทานนึกอะไรไม่ออกเลย เพราะวันๆ จะเอาแต่รับข้อมูลที่สนับสนุนความเชื่อเดิมๆ ของพวกตัวเองเท่านั้น

พวกนี้ไม่ใช่ไม่มีความรู้ นะครับ แต่จะมีแบบครึ่งๆ กลางๆ เฉพาะความรู้ที่เข้ากับ “ความเชื่อ” ของตัวเองเท่านั้น

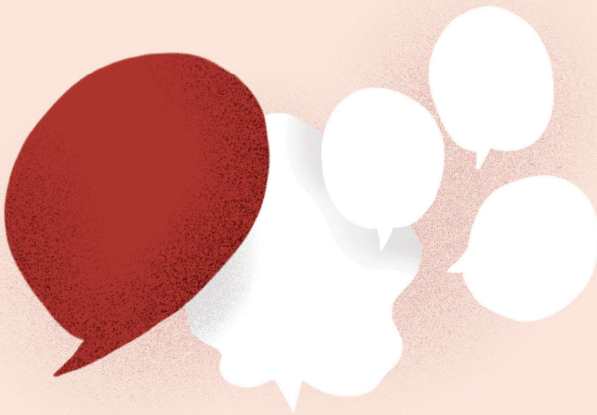
ในสหรัฐอเมริกา พวกที่มีความเป็นเดโมแครตหรือรีพับลิกันจำกัดคือ พวกฮูลิแกนกลุ่มนี้เอง พวกนี้จะมองคนที่คิดเห็นไม่เหมือนตัวเองว่าเห็นผิดเป็นชอบ เห็นกงจักรเป็นดอกบัวหรือหนักกว่านั้นก็คือ เป็นพวกโง่เง่าเต่าตุ่นหรือชั่วร้ายเลวทรามทีเดียว

เหลือบตามองกลับมาที่สังคมไทย พวก “สีเข้าเส้น” ก็คือฮูลิแกนทางการเมืองตัวเอ้ นั่นเอง

• สำหรับพวกสุดท้ายคือวัลแคนนั้น แพนคลับ “สตาร์-เทรค” (Star Trek) คงจะเข้าใจได้เองทันทีโดยไม่ต้องอธิบายเพิ่ม แต่หากเป็นคนทั่วไปก็อาจจะต้องอธิบายเพิ่มนิดนึงว่า ในภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวจะมีเผ่าพันธุ์ต่างดาวพวกหนึ่งที่มีความคิดความอ่านเป็นเหตุเป็นผลแทบจะสมบูรณ์แบบเลยทีเดียวนะ

สิ่งมีชีวิตจำพวกนี้จะออกความคิดเห็นอะไรที่ มักมีหลักฐานด้านวิทยาศาสตร์หรือมุมมองทางปรัชญาคอยสนับสนุนอยู่เสมอ ไม่พูดจาเรื่อยเจื้อยไปตามอารมณ์ จนกลายเป็นคนลมเพลมพัดแบบนักการเมืองและผู้บริหารบางคนในบางประเทศ

ทว่าที่สำคัญที่สุดคือ พวกวัลแคนจะเปลี่ยนใจได้ หากพบเจอหลักฐานชัดเจนว่าถูกต้อง แม้จะขัดแย้งกับความคิดเห็น ความเชื่อที่มีอยู่

ในทางการเมืองแล้ว พวกวัลแคนนี้จะให้ความสนใจ แต่ขณะเดียวกันก็ใจเย็น คิดพิจารณาอย่างละเอียดลออ ไม่ยอมให้มือคดีหรืออารมณ์มาเบี่ยงเบนมุมมองและความคิดได้ เพราะมีธรรมชาติที่พยายามตัดอคติและคงหลักเหตุผลทางความคิดไว้เสมอ

ศาสตราจารย์เจสัน เบรนแนน มองว่าการเมืองในโลกนี้ส่วนใหญ่แล้วจะมีพวกฮูลิแกนคุมเกมอำนาจ จึงจำเป็นมากที่เราจะต้องทำความเข้าใจพวกฮูลิแกนทางการเมืองว่า พวกนี้มีวิธีคิดและตัดสินใจอย่างไร จึงจะรับมือหรือปรับเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้นได้

เรื่องแรกสุดเป็นลักษณะของฮูลิแกนที่เราต้องทำให้ขึ้นใจคือ พวกนี้เลือกจะเชื่อ “แค่บางอย่าง” แล้วบางอย่างที่ว่ามันต้องเป็นยังไงแน่?

คำตอบคือ บางอย่างที่ว่านั้นต้องทำให้รู้สึกว่าการโลกสวย เชื่อแล้วสบายใจ อันนี้ไม่ได้เขียนลอยๆ นะครับ รู้กันมาตั้งแต่ ค.ศ. 1979 นู่น โดยมีงานวิจัยสนับสนุนด้วย¹

การตัดสินใจทางการเมืองจึงกลายเป็นเรื่องของ “ความชอบใจ” มากกว่าการตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผล หรืออย่างระมัดระวัง โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมมา

กล่าวแบบเข้าใจง่ายๆ คือ ไม่ต้องไปเปลืองน้ำลายอธิบายเหตุผลกับพวกฮูลิแกนทางการเมือง เพราะพวกเขาจะเลือกเชื่อ

แค่ “สิ่งที่เชื่อแล้วสบายใจ” เท่านั้น นี่คือเหตุผลที่วงดีเบตแตก
เองง่ายๆ ทุกทีที่พยายามจะไล่เรียงหาเหตุผลของแต่ละฝ่าย

นักจิตวิทยาชื่อ ฮูโก เมอร์ซีเออร์ (Hugo Mercier) และ
แดน สเปนอร์เบอร์ (Dan Sperber) ถึงกับพยายามตั้งทฤษฎี
หนึ่งขึ้นมา เรียกว่า ทฤษฎีการใช้เหตุผลเพื่อโต้แย้ง (The
Argumentative Theory of Reasoning) โดยเสนอว่า “การใช้
เหตุผลไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเพื่อให้เราเข้าถึงสัจจะ การใช้
เหตุผลเป็นแต่เพียงวิวัฒนาการที่จะช่วยให้เราโต้แย้งได้ดีขึ้น
เท่านั้น”

ศาสตราจารย์เจสัน เบรนแนน ยังตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติม
ว่าการใช้เหตุผลอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่โง่งงก็ได้เช่นกัน (อ่าว!)
ซึ่งไม่ใช่เพราะคนใช้เหตุผลไม่เก่ง แต่เป็นเพราะคนนำ
เอาข้อโต้แย้งมาใช้อย่างเป็นระบบ เพียงเพื่อสนับสนุนความเชื่อ
หรือการกระทำของตัวเองเท่านั้น ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะ
ค้นหาความจริงหรือสัจจะในเรื่องที่กำลังโต้แย้งกันอยู่

ถือเป็นการใช้เหตุผลที่เปล่าประโยชน์แท้ๆ!

กล่าวสรุปไว้ตรงนี้ก่อนว่า การใช้เหตุผลกับเรื่องการเมือง
อาจจะมีประสิทธิภาพมากนักที่จะทำให้เรามองเห็นโลก
ตามความเป็นจริง เพราะวิวัฒนาการสนับสนุนการใช้เหตุผล
ในการโน้มน้าวใจหรือแม้แต่หลอกใช้หรือควบคุมคนอื่น

เมื่อคนเผชิญหน้ากับมุมมองและเหตุผลที่ตรงกันข้าม

กับความเชื่อ จึงไม่ค่อยเปลี่ยนความเชื่อตัวเอง แต่กลับจะโกรธและยึดจับความเชื่อตัวเองแน่นมากขึ้นไปอีก การใช้หลักเหตุผลจึงไม่มีประโยชน์ในการแก้ปัญหามหาการเมืองสักเท่าไร

มองให้ลึกลงไปอีก “รากเหง้าของปัญหา” อยู่ที่ใดกันแน่?

นักจิตวิทยาทำการทดลองเยอะเยาะไปหมดเพื่ออธิบายเรื่องพวกนี้นะครับ ในเรื่องนี้จะขอยกตัวอย่างคำอธิบายหลักๆ ส่วนหนึ่งที่ใช้อธิบายได้อย่างกว้างขวาง การตั้งมองหารากเหง้าของปัญหา เพราะจะแก้ปัญหาก็ต้องแก้ที่รากเหง้าของปัญหานี้แหละครับ

🗨 คำอธิบายแรกคือ คนเรามีอคติครับ แถมเกิดอคติได้ง่ายมาก แต่แก้ยากอีกต่างหาก

อคติ 2 แบบที่ใช้อธิบายได้ดีคือ “อคติแบบยืนยันและอคติล้มล้างความเชื่อเดิม” (confirmation and disconfirmation biases)

คนทั่วไปจะมีมุมมองชีวิตตามแต่ประสบการณ์ การศึกษา และปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เรามีแนวโน้มจะปฏิเสธหรือมองข้ามบรรดาหลักฐานที่ไปด้วยกันไม่ได้กับมุมมองและความคิดที่มีอยู่เดิม

มีงานวิจัย² ชี้ว่า หากเรานำหลักฐานที่ขัดแย้งกับความเชื่อของพวกเขาย่างทางการเมืองมาแสดง พวกเขากลับจะยิ่งกอดความเชื่อเดิมด้วยความมั่นอกมั่นใจมากขึ้นไปอีก

เรื่องนี้ใช้อธิบายได้ด้วยว่า เหตุใดคนส่วนใหญ่จึงมีรูปแบบการรับข่าวสารที่เอียงกระเท่เร่ และที่น่ากลัวใจมากขึ้นไปอีกก็คือ โซเชียลมีเดียมีแนวโน้มจะเพิ่ม “ขั้ว” การรับข่าวสารแบบนี้ให้กับเราด้วย เช่น พบว่าเอไอ (AI) ของเฟซบุ๊กเลือกบ่อนข่าวที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงให้แก่ชาวอเมริกันที่เป็นอนุรักษนิยมและเสรีนิยม เพื่อให้ผู้ใช้งานชอบใจมากที่สุดและยังติดใจใช้งานเฟซบุ๊กต่อไปโดยอิงกับนิสัยการเลือกรับข่าวสารของคนนั้นๆ

🗨️ คำอธิบายแบบที่ 2 คือ อารมณ์ความรู้สึกจะไปรบกวนความคิดอ่านของเรา เช่น มีการศึกษาพบว่าอารมณ์เศร้า โกรธ หรือสนุกสนานล้วนแล้วแต่บดบังความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องการเมืองให้ชัดเจนทั้งสิ้น

บ่อยครั้งที่เดียวเราก็ตัดสินตามอารมณ์ความรู้สึกขณะนั้น เช่น พบว่าคนที่เพิ่งสูญเสียแมวไป จะเชื่อว่าอาชญากรรมลดลงได้ยากขึ้น ทั้งๆ ที่ 2 เรื่องนี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลยก็ตาม

ดังนั้น ยิ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกมากขึ้นเท่าใด ก็ยังมีแนวโน้มจะทำให้เราตัดสินข้อโต้แย้งเรื่องทางการเมืองแบบมีขั้วหรือตกขอบด้านใดด้านหนึ่งมากขึ้นเท่านั้น³

🗨️ นอกจากอคติแบบบุคคลแล้ว คำอธิบายแบบที่ 3 คือ มืดคติแบบกลุ่มด้วย

คนเรามีแนวโน้มตามธรรมชาติจะอยากจับกลุ่มกับคนที่คิดและทำเหมือนๆ กัน

ยิ่งไปกว่านั้น หากไม่ระมัดระวังตัวให้ดี ก็จะมีแนวโน้มการถือตัวว่า กลุ่มของเราดีกว่า เห็นอกกว่า ฉลาดกว่า เพียงธรรมชาติมากกว่ากลุ่มอื่นได้ง่ายๆ จนบางครั้งก็นำไปสู่ความเกลียดชังอย่างไม่จำเป็น⁴

🗨 คำอธิบายสุดท้ายเป็นเรื่องของความกดดันจากคนรอบข้าง

เรามักเกิดอคติบางอย่างขึ้นได้ง่ายดายมาก หากต้องทำเพื่อแลกกับการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีการทดลองง่ายๆ ให้นำหน้าม้าจำนวนมากแสดงความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่เราเห็นได้ง่ายดายว่าผิด เช่น ระบุว่าสายสีฟ้าวัดขึ้น 2 เส้นซึ่งไม่ได้เหมือนกันว่า เหมือนกันทุกประการ ผู้เข้าทดลองก็จะเกิดแรงกดดันให้ต้องคล้อยตามและระบุแบบเดียวกัน ทั้งๆ ที่คำถามสายตาผู้เข้าทดลองเหล่านั้นเป็นอย่างมากจนทำให้รู้สึกอึดอัดหรือกระวนกระวายใจ⁵

จากที่เล่ามาคือ หลักใหญ่ของรากเหง้าปัญหาที่ใช้อธิบายว่า ทำไมเราจึงแทบจะทำให้สุลีแกนทางการเมืองเปลี่ยนใจไม่ได้เลย ขณะที่การดึงฮอบบิตให้มาสนใจเรื่องทางการเมือง และมาอยู่ข้างเราก็ทำได้ยากเช่นกัน

แต่ยากที่สุดคือ การทำให้เกิดวัลแคนทางการเมือง เพราะเผ่าพันธุ์แบบนี้หายากยิ่งกว่าสัตว์ใกล้สูญพันธุ์เสียอีก!!!

เรื่องนี้อาจจะใช้เตือนตัวเองในมุมมองกลับได้ด้วย เกี่ยวกับ มุมมอง ความคิดเห็น รวมไปถึงการหาข้อมูลการเมือง เพราะ พวกเราไม่ได้มีวิวัฒนาการเพื่อเป็นคนที่มีความคิดอ่านอย่าง เป็นเหตุเป็นผลในทางการเมืองมาตั้งแต่ต้น...นั่นแล

ทั้งหมดนี้จึงยืนยันว่า มีแนวโน้มสูงมากที่การเมือง จะทำให้คนเราปิดใจจนใจ และยังมีมั่นใจในความโง่นั้นอย่าง จริงจังอีกต่างหาก!

